

חברי המערכת: הרב אריאל סגרון והרב אליהו סעדון

גליון מס' 49 | נמסר י"ט אדר תש"פ

השיעור השבועי של מו"ר הגאון הגדול רבי דוד יוסף שליט"א מתקיים בימי ראשון בבהמ"ד יחווה דעת רח' אגסי 1 י-ם בשעה 20:15

פרשת ויקהל פקודי- החודש

בעניין התפרצות נגיף 'קורונה'

הטיפול בילד הבריא ב"ה.

וכן בתקופה זו חובה עלינו לעשות כל השתדלות בשביל למנוע את התפשטות המחלה, משום שצריך לדעת עוד שבכל אחד שנדבק מן המחלה יש עליו דין של ספק פיקוח נפש! ובפרט שאם יהיו רבים חולים ברחבי הארץ ולא תהיה אפשרות לטפל בהם מחמת מחסור במכשירי הנשמה וברופאים, יכול המצב לבוא לידי פיקוח נפש ודאי. הלא אם נביט במדינות העולם כמו איטליה ואיראן ועוד, הרי המצב שם איום ונורא ה"י, וודאי שאיננו רוצים שכך יהיה המצב אצלנו. וחובה עלינו לשמוע בקולם! אפילו אם יאמרו שאין לצאת מפתח הבית! למרות שבכך תתבטל תפילה במנין!

לפני שנים השתוללה מגיפה באירופה והרשויות קבעו שאין להתאסף יותר מחמישה עשר בני אדם יחד, ובאותה תקופה חי הגאון רבי עקיבא איגר, והוא כותב [בחידושו] למסכת נדרים] שחובה על כולם לבדוק שאכן שומרים על הכללים שאין יותר אנשים מהכמות המותרת בחוק, ואם צריך אף לקרוא לפוליסים [= משטרה]!!! וכמו כן הגאון רבי חיים פאלאג'י כותב בשו"ת חקקי לב (סימן ט) שבזמנו אירעה מגיפה של דבר, והרשויות אסרו התקהלות של יותר מעשרה בני אדם, וסגרו את כל בתי הכנסיות בטורקיה! והיו מתפללים בשבתות בבתי עשרה איש לכל היותר! כפי המחוייב בחוק!!

וכן יודעים אנו מכמה גדולי ישראל שבכל הדורות הקפידו להישמע לקול הרופאים, ומפורסם המעשה שאירע בזמן הגאון רבי ישראל סלנטר, שהשתוללה מגיפה שגרמה שאנשים יהיו חלשים בגופם, ואם אדם היה חלש ונדבק במגיפה כמעט ולא היה לו שום סיכוי להינצל, והרופאים שבאותו הזמן הורו שלא לצום כלל כדי שלא להחליש את הגוף, ורבי ישראל סלנטר פסק שכולם חייבים לאכול ולשתות ביום הכיפורים! אך ראה שהציבור לא קיבל את ההוראה הזו - וכמו היום שאנשים אינם יכולים לקבל את הענין שתפילה תהיה לא יותר ממנין בני אדם ועולם כמנהגו נוהג - ומשך עלה להיכל בעיצומו של יום הכיפורים וקידש על כוס יין ואכל עוגה לעיני כל המתפללים! שממנו יראו וכן יעשו!] - דרך אגב, הוא סבר כשיטת רבי עקיבא איגר שביום הכיפורים החל בשבת חולה האוכל בו צריך לעשות קידוש (ולא בהגברותו) לש"ע סימן תריח על המג"א סק"י) אולם יש חולקים בזה, ואאמו"ר מרן זצוק"ל פסק להלכה שביום הכיפורים אנו מקיימים מצות קידוש בתפילה ולכך אין עושים קידוש (מזון

חובותינו בעת הזו

הנה באחרונה נתפשט בעולם וירוס הנקרא 'קורונה', ועתה גם ארץ הקודש. והרשויות הורו לחלק מהאנשים להיות בבידוד, ולא להתקהל יותר מעשרה אנשים יחד ועוד כיו"ב, ומחמת כך יש לבטל את הישיבות והכוללים מללמוד כהרגלם. ולעומתם יש הטוענים שאין לשמוע להוראות, ולהמשיך ללמוד כרגיל, ואומרים זאת גם לגבי תפילה בציבור בבתי כנסיות שהלא "תורה מגנא ומצלא" ו"שומר מצוה לא ידע דבר רע" ומחמת ההקפדה על המצוות לא יארע כל רע.

אולם יש לדעת שאין זה נכון! שהלא אף לגבי שלוחי מצוה שאינם ניוזקים (פסחים ה:), אמרו חז"ל שבמקום ששכיח היזקא אין אומרים כן. ורואים שחז"ל התחשבו במציאות הקיימת. ויתירה מזאת, כתוב בתורה (שמות כ"א, יט) 'ורפא ירפא', ודרשו חז"ל (בבב"ב ס.) 'מכאן שניתנה רשות לרופא לרפאות'. והנה אם יבוא אדם חולה ויאמר שאינו רוצה לטפל בעצמו, אלא רוצה לעסוק בתורה ותורה מגנא ומצלא, הלא ודאי בין נבין שאין זו הדרך הנכונה ולא כך צריך לנהוג! אנו מחוייבים לנהוג כדרך הטבע ולפעול בדרך הנכונה.

וזכרנו לפני כמה שנים שהייתי בבית החולים 'הדסה - עין כרם', ופנו אלי מהצוות הרפואי במחלקת 'כרונית ילדים' שישנו ילד מהעיר 'בית שמש' החולה במחלה הנוראה ה"י, אשר צריך לעבור טיפולים כימותרפיים, ואמרו לי הרופאים, שאם הילד יעבור את הטיפול מרבית הסיכויים שיבריא מחולי זה, וכשקבעו את התור לטיפול הילד לא בא, וכששאלו את הוריו לסיבת העדרם מהטיפול אמרו ששאלו "מקובל" אחד שאמר להם שישלמו לו והוא יעשה להם "תיקון" ולא יצטרכו אף טיפול! כשמעתי כך לקחתי מונית ונסעתי לביתם, וראיתי שמדובר באנשים תמימים מאוד, שהולכו שולל אחרי רודף בצע. ביררתי מיהו אותו "מקובל" והתקשרתי אליו באותו מעמד והצגתי את עצמי, וכששאלתי אותו על מעשיו התחיל לגמגם תשובות לא ברורות, ואז גערתי בו שהוא כמעט כמו רוצח, הרי אם הרופאים קבעו כך - ההורים מחוייבים לשמוע בקולם ולפעול על פיהם! והזהרתי אותו לבל יהין לעשות כן שוב פעם, ובאמת שחזר בו ונבהל והתחנן על נפשו לבל יארע לו כל רע. וזכורני עוד, שתוך כדי התרחשות המעשה סיפרתי זאת לאאמו"ר מרן זצוק"ל, והוא אשר אמר לי לעשות כך, ואמר לי עוד: "אם לא תצליח אני בעצמי אסע אל ההורים לשכנעם!" ובי"ה שההורים חזרו במהחלטה, ובסוף

של מניעת תורה מישראל!

וכשם שהוא בעבירה על אחת כמה וכמה כך הוא במצוה, מידה טובה גדולה יותר ממידת פורענות, מעשה המצוה משפיע על הסביבה, יהודי שעוסק בתורה מעורר את רגשות הרואים לעשות כמוהו! קנאת סופרים תרבה חכמה, והרואהו רוצה לעסוק בתורה בעצמו, אדם שמפיץ 'וירוס' של אהבת תורה, אדם שהנהגתו מראה תורה ויראת שמים משפיעה על כל סביבתו, ואינו מרגיש, ואף אינו יודע כמה זכות הרבים תלויה בו! וכן הוא כאשר אבא שיושב ועוסק בתורה בביתו, ובייחוד בימים אלו שיש שעות רבות של שהות בבית, בניו מושפעים מזה, והמראה חודר בהם אם לא בזמן הזה אז לעתיד לבוא בשנים מאוחרות יותר, וגם מי שיש לו רק בנות, בנותיו מבינות שאבא קעת עוסק בתורה, וכשהן גדלות יש להן שאיפות לקחת בן תורה אמיתי, וזה מה שיש לנו ללמוד מהוירוס הזה! ובעז"ה נזכה שלא יארע לנו שום נגע ומחלה ויציל אותנו ה' יתברך מכל צרה וצוקה, אכ"ר.

חיברתי תפילה מיוחדת מתוך עיון רב בספרי מרן החיד"א, ומרן הגאון הגדול חכם שלום הכהן שליט"א אמר לי שהתפילה מצאה חן בעיניו.

ריבוננו של עולם, הננו באים לפניך בתפילה ובתחנונים, שתתמלא רחמים עלינו ותצילנו מכל גזירות קשות ורעות, ומכל צרה וצוקה ומכל נגע ומחלה, ותשמור ותציל אותנו מכל מיני חוליים רעים שבעולם ובפרט מן המגיפה הנקראת 'קורונה', ותתן לנו חיים ארוכים, חיים שתהא בנו אהבת תורה ויראת שמים, חיים שתמלא כל משאלות ליבנו לטובה, זכרינו לחיים מלך חפץ בחיים, אנא מלך רחום וחנון רחם עלינו וקבל ברחמים וברצון את תפילתנו, עזרינו על דבר כבוד שמך והצילנו וכפר על חטאותינו למען שמך. רחום, חנון, שומר, תומך, מציל, ישר, פודה. קבל רנת עמך שגבינו טהרנו נורא. עשה למען שמך, עשה למען ימינך, עשה למען תורתך, עשה למען קדושתך.

ואני אשיר עוזך וארנן לבוקר חסדך כי היית משגב לי ומנוס ביום צר לי. לי צר ביום ומנוס לי משגב היית כי חסדך לבוקר וארנן עוזך אשיר ואני. (ג"פ)

שיר למעלות אשא עיני אל ההרים מאין יבוא עזרי. עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ. אל יתן למוט רגלך אל ינום שומריך. הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל. ה' שומרך ה' צלך על יד ימינך. יומם השמש לא יכבה וירח בלילה. ה' ישמרך מכל רע ישמור את נפשך. ה' ישמור צאתך ובואך מעתה ועד עולם.

אנא בכח גדולת ימינך תתיר צרורה.

קבל רנת עמך שגבינו טהרנו נורא.

נא גיבור דורשי יחודך כבבת שומרם.

ברכס טהרם רחמי צדקתך תמיד גמלם.

חסין קדוש ברוב טובך נהל עדתך.

יחיד גאה לעמת פנה זוכרי קדושתך.

שועתינו קבל ושמע צעקתנו יודע תעלומות.

(בלחש) ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד.

יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך ה' צורי וגואלי.

ויש להודיע לרבים, שכל אחד יאמר פיטום הקטורת בכוונה, שהרי כתוב בתורה בפירוש, שהקטורת מצילה מן המגיפה, ואנחנו הספרדים אומרים זאת בלאו הכי בבוקר פעמיים ופעם אחת במנחה, ויש בזה מעלות גדולות, וה' ישמור צאתנו ובואנו מעתה ועד עולם. אכ"ר.

עובדיה ימים נוראים עמוד 74]. וכמו כן החתם סופר מספר שבזמנו היתה מגיפה וחל איסור לצום בתשעה באב, והורה לבני עדתו שכולם חייבים לאכול ולשתות כהרגלם [- ובשעתו השאלה שדן בה היא האם צריך להוציא ספר תורה בבתי הכנסיות, והנידון הוא האם ספר תורה בתשעה באב הוא דין בתענית וממילא רק מי שמתענה יכול לעלות לתורה, ולפיכך אי אפשר להוציא ספר תורה בזמן זה כיון שכולם אוכלים, או שמא הוצאת ספר תורה בתשעה באב הוא דין ביום, ומוציאים ספר תורה גם כשאין מתענים בו, ופסק כהצד השני שיכולים להוציא ספר תורה ולהעלות אליו ביום זה גם מי שאכל ושתה]. ורואים שהם פסקו לאכול ולשתות בלא שום פקפוק, וכאן כשמבקשים מאיתנו שלא להיקהל בסך הכל יותר מעשרה - מחוייבים אנו לשמוע בקולם!

וכמו ששמעתי היום, שבספרד ובאיטליה ובעוד מקומות שאסור לצאת מהבתים באופן מוחלט, ובאם יחליטו כאן הרשויות לעשות כן - אין לנו לערער על כך כלל, ומחוייבים אנו להישמע לכל ההוראות ללא יוצא מן הכלל!

אכן, אמנם הסיכוי להידבק ממחלה זו אינו גדול, אולם הסיכוי גדל והולך מיום ליום, והרופאים אומרים, שאם הסיכוי יעלה הוא יעלה בבת אחת, ומידי יום יכול להכפיל את עצמו, ומה שקורה כיום הוא כאין וכאפס לעומת מה שיכול היה להיות ח"ו. ועל כל פנים הכלל הוא שאין הולכים בפיקוח נפש אחר הרוב, והמשנה במסכת יומא (פג.) אומרת שאם נפל גל של אבנים על מישהו בשבת, ואיננו בטוחים אם באמת יש בפנים מישהו, שהלא יכול להיות שהוא הצליח לברוח, ויכול להיות שהוא בכלל מת וכך הם רוב הסיכויים, אולם יש מעט סיכויים שהוא חי, וכמו שכתוב שם "ספק שם ספק אינו שם, ספק חי ספק מת, ספק יהודי ספק אינו יהודי מפקחין עליו את הגל בשבת". והוא משום שאין הולכים בפיקוח נפש אחר הרוב. לכן זוהי חובה ברורה להישמע להוראות שהרי הוא מדיני פיקוח נפש וכאמור.

הלקח שיש ללמוד מהקורונה

ובאמת שיש לקח גדול של מוסר השכל מהוירוס הזה. הלא אדם שנדבק מהוירוס הזה אינו נחלה מיד, ויש מקרים שנדבק ורק לאחר כמה זמן המחלה מתפרצת בו, ולמרות שאינו חולה הוא מעביר את הוירוס לאחרים, האדם הנושא את הוירוס הזה אינו מרגיש את שעליו וכיצד הוא מעביר את זה לסביבתו! וכך זה בעבירות, ה'וירוס' של העבירה משפיע על כל הסביבה שלו, והאדם אינו מרגיש את הוירוס הזה! ופעמים ואף את העבירה עשה בשוגג אך הוירוס נכנס בו, ופועל להדביק אחרים, ומשפיע על כל העומדים בקרבתו, ונדבקים בעבירה זו. וירוס של עבירות הוא מדבק, הנהגה לא ראויה משפיעה על הקרובים אליה. והתורה אומרת זאת (דברים כ, ח) "מי האיש הירא ורך הלבב ילך וישוב אל ביתו", והוא משום שפחד היא מחלה מדבקת ומשפיעה על כל הסביבה.

במסכת סנהדרין פרק חלק (ג.) איתא 'שלושה מלכים וארבעה הדיוטות אין להם חלק לעולם הבא' ואחד מההדיוטות הוא גיחזי. גיחזי היה משרת של אלישע הנביא, והיה מצורע, וכמו שכתוב (מלכים ב, ז, ח) 'וארבעה אנשים היו מצורעים', ואומרים חז"ל (סוטה מז.) זה גיחזי ושלושת בניו. ומפני מה נענש כל כך? אומרים חז"ל משום שמנע תורה מישראל. וכיצד עשה זאת? כתוב בתלמוד ירושלמי (סנהדרין פרק עשירי הלכה ב) שאלישע היה מוסר שיעור בבית המדרש, וגיחזי שהיה יד ימינו של אלישע ותלמיד חכם בפני עצמו, היה יושב ועוסק בתורה בחוץ לבדו! והבאים היו אומרים "אם יד ימינו של אלישע אינו נכנס לשיעור, כנראה שהשיעור מיותר, ולא היו נכנסים! והלא גיחזי לא אמר כלום לאף אחד, ואף לא חסם את הפתח להיכנס, בסך הכל ישב ולמד בחוץ לעצמו, ובכל זאת לא נמלט מפני הדין ואין לו חלק לעולם הבא, וכל כך כיון ששימש דוגמא לרואים אותו שאין צורך להאזין לאלישע הנביא. ובדיני שמים מענישים אף על גרמא, וכאן רואים שהתחייב בדיני שמים אף על מעשהו שהיה רק גורם לאנשים שם שלא להיכנס לשמוע תורה. וזהו וירוס, גיחזי הפיץ וירוס

הלכות הכשרת כלים לפסח

נושאי השיעור: מקור דיני הכשרת כלים | הכשרת כלי קרמיקה | היתרא בלע ואיסורא בלע | הכשרת מחבתות ותבניות אפיה

ידי מים רותחים.

דיני הכשרת כלים נזכרו בתורה גם בפרשת 'שמיני', לגבי כלים שבישלו בהם קדשים, ושם התורה מחריגה את כלי החרס מן הכלל שאין אומרים בהם כתשמישו כן הכשרו, אלא (ויקרא ו, כא): "וכלי חרס אשר תבושל בו ישבר" וזאת משום שכאשר חרס בולע אפשר וכשמכשירו לא יפלוט את אשר בלע, ורק לאחר מכן כשיבשל בו את הכשר יפלוט את בליעותיו. ועל זה נאמר "שבירתן היא הכשרן".

ג. הכשרת כלי קרמיקה

בימינו ישנם כלים של קרמיקה שמכניס אותם בחום של כמה מאות מעלות. ולפני כמה שנים פנתה אלי אשה שעוסקת בייצור כלים אלו, ואמרה לי שאין כל ספק שהם כלי חרס לכל ענין ודבר. אלא שיש בהם קולא לעומת כלי החרס שהיו בעבר משום שהם חלקים מאוד, בשונה מכלי החרס שאינם חלקים כלל. ויש על כך דיון אם יש לדמותם לכלי זכוכית או לא. אולם האשה הזו אמרה לי עוד, שיכולה להכניס את הכלים הללו לתנור באותה טמפרטורה שייצרו אותם ואף יותר, ויש לדון גם בזה אם בחום כל כך גבוה - שיכול לבוא אף ל-700 מעלות - אם יש לומר על כלי זה שכביכול נוצר מחדש, ולהתירו באופן זה. ובזמנו דיברתי על כך עם **אאמו"ר מרן זצוק"ל** והסכים שיש להתיר בכגון דא, ומי שיש לו כלים כאלו יכול לעשות כן. ויש כמה מפעלים כאלו בארץ שניתן לעשות כאמור.

ומשום כך, כלי חרס וחרסינה וכדומה תמיד יהיו בתשמיש הראשון שנשתמשו בהם ולא ניתן לשנות את ייעודם כלל, וכן כלים כאלו שנטרפו לא ניתן להכשירם בהכשר ביתי ויש לזרוקם, ואף ליבון אינו מועיל בהם.

ד. שטיפה בצונן לאחר ההגעלה

בפרשת שמיני שם, התורה מדברת גם על קדשים שנתבשלו בכלי נחושת: "ואם בכלי נחושת בושלה ומורק ושוטף במים". וחז"ל דורשים (נחמ"א זא). 'ומורק' - בחמין, 'ושוטף' - בצונן. דהיינו שלאחר ההגעלה במים חמים צריך לשטוף את הכלי בצונן. וזוהי אסמכתא שחז"ל למדו, ואין זה מעכב, וכגון בכלי שאם מכניסים אותם למים צוננים לאחר שיצאו ממים רותחים יכולים להתקלקל שבהם אין צורך לשוטפם בצונן.

ה. שיפודים ואסכלאות

במסכת עבודה זרה (ע"ב) איתא, שהלוקח שיפודים ואסכלאות מהגוי צריך ללבנם באש. וזאת משום שסביר להניח שהגוי השתמש בהם לטריפות. ו'שיפוד' הוא ברזל דק שמלבישים עליו את הבשר. ו'אסכלא' יש ויכוח מהו, שיש אומרים שהוא כמין טס של מתכת שמניחים עליו את הבשר לצליה. ויש אומרים שהיא כמין רשת שמניחים עליה את

א. הצורך בידיעת הלכות הכשרת כלים

השנה ככל הנראה אנשים רבים ישהו בביתם בפסח גם כאלו שאינם רגילים בזה בכל שנה, וכגון בארצות חוצה לארץ שבדרך כלל אלפים ורבות מעמך בית ישראל באים לארץ ישראל או מתארחים וכיו"ב אולם השנה רוב העולם ישארו בביתם, ומחמת כן יש לדעת את הלכות הכשרת הכלים לפסח. וזה דומה להלכות מליחה, שבשנים עברו לא היתה אשה שלא ידעה את ההלכות הללו על פרטיהם, וכיום כמעט ואין מי שיודע מלבד תלמידי חכמים שלמדו את זה. וכמו כן הלכות טריפות, שאפילו רבנים ומורי הוראה כמעט ואינם יודעים בנושא הזה, מלבד מי שמתעסק בזה בקביעות. וזכורני בילדותי, שאאמו"ר מרן זצוק"ל היה הולך בשעות הערב למסור שיעור בבית הכנסת "שאל צדקה", ובחזרתו הביתה היה תור ארוך של אנשים ונשים, ועופות שנתעוררו שאלות לגבי כשרותם. והוא היה תופס את העוף אחד אחד ובודק ומעיין בו בידיו, ולא היה פותרם סתם וכדו' אלא היה מעיין ולומד את השאלה, והיה מחליט לכאן ולכאן, והוא היה מונח בנושא הזה והוא היה המורה הוראה של כל הסביבה, ודוקא רוב השואלים היו מבני אשכנז.

ובענין הכשרת כלים גם כן יש שינויים רבים מחמת כלי ה'חד-פעמי' שנכנסו לשימוש בשנים האחרונות. והרבה פעמים כשיש ספיקות בהלכה - כלים אלו הם פתרון טוב מאוד.

ב. מקור דיני הכשרת כלים

יסוד דיני הכשרת כלים נלמד ממלחמת מדין. התורה בפרשת 'מטות' מספרת שעם ישראל יצאו למלחמת מדין, ולאחר שניצחו במלחמה עם ישראל לקחו את השלל של אויביהם. ובאו ושאלו את משה רבינו מה הדין של כלי המדינים, שהרי בושל בהם טריפות. ומשה רבינו ענה להם (נממ"ב ל"א, כ"ג-כ"ד): "זאת חקת התורה אשר צוה ה' את משה. אך את הזהב ואת הכסף את הנחושת את הברזל את הבדיל ואת העופרת. כל דבר אשר יבא באש תעבירו באש וטהר וכל אשר לא יבוא באש תעבירו במים". משה רבינו אומר בכך לעם ישראל, שהנה דרך הכלים בשעת הבישול לבלוע כמות מעטה בדפנותיהם, ולכן כל דבר אשר יבוא באש היינו שהשימוש שלו הוא באש ובולע ישיר מהאש, וכגון שיפודים או רשת שצולים עליה, וכן פח שמניחים עליו את הבשר וצולים אותו כך, והבליעה שלהם היא שלא באמצעות ומשכך כתשמישו כן הכשרו, והכשרו הוא על ידי ליבון באש. **וכן ההלכה (ש"לחן עמוד סימן תנ"א ס"ד) שהשיפודים ורשת הצליה וכיו"ב יש ללבנם באש עד שיהיו ניצוצות ניתזים מהן כדי להכשירם, ואז כל הבלוע בתוכה כלה.**

"וכל אשר לא יבוא באש תעבירו במים" - היינו כל הכלים שדרך השימוש בהם הוא על ידי בישול במים, הכשרו הוא גם כן במים. ולכן סיר שבישלו בו תבשיל מכניסים אותו לכלי שיש בו מים רותחים וכתשמישו כן הכשרו, וכשם שבלע על ידי מים רותחים כך יפלוט על

הבשר בצליה. ולהלכה שניהם נקראים 'אסכלאות'. כיון שהנקודה היא שהשימוש אינו בא על ידי נוזלים כלל.

ובהמשך הגמרא אומרת, שרב עמרם שאל את רב ששת שהלא כתוב במשנה (זכחים טז) ששיפודים ואסכלאות שצלו בהם קדשים מגעילן ברותחין, ואין צריך כתשמישו כן הכשרו.

וביאור המשנה בזבחים הוא, שהנה לכל קרבן הנאכל [- למעשה כל הקרבנות נאכלין מלבד קרבן עולה] יש זמן אכילה. יש קרבנות - כאשם וחטאת - שאכילתן מותרת ל"זכרי כהונה" דהיינו לכהנים זכרים בלבד, ורק בעזרה של בית המקדש. ויש קרבנות של קדשים קלים, שרובם נאכלים ליום ולילה, דהיינו שאם שחטו את הקרבן ביום ראשון בצהרים אוכלים אותו באותו היום ובלילה שלאחריו עד הבוקר. וחכמים החמירו והגבילו את זמן אכילת הקרבנות עד חצות, וזוהי המשנה הראשונה במסכת ברכות (ב). כדי להרחיק את האדם מן העבירה. וכל זאת מלבד שני קרבנות: א. קרבן שלמים, שנאכל לשני ימים ולילה. ב. קרבן פסח שנאכל רק בלילה. ויש מחלוקת לגבי בין רבי אלעזר בן עזריה ורבי עקיבא (פסחים קכ): אם זמנו מהתורה הוא עד חצות או עד עלות השחר, ואין למחלוקת זו הכרעה וגם הראשונים חלקו בזה ויש מהם שמשופקים בה, וכמה נפקא מינה נגזרים ממחלוקת זו להלכה בימינו, ויבוארו בשיעורים הבאים בעז"ה. וקדשים קלים נאכלים רק בירושלים.

והנה, הדין הוא שאם נשאר מהקרבן ולא אכלו עד סוף הזמן, הרי שהבשר נקרא 'פיגול'. וכמו כן אם הוציא את הקרבן ממקומו, מחוץ לירושלים או מחוץ לבית המקדש, נחשב 'פיגול'. וזהו "חוץ לזמנו או חוץ למקומו". ואכילת בשר זה אסורה באיסור כרת.

ובזה הגמרא דנה, במי שלקח בשר של קרבנות וצלה על שיפוד, והשיפוד בלע מהקרבן, הרי שהבליעה לאחר עבור זמן אכילת הקרבן אסורה באיסור 'נותר', ויש להכשיר את השיפוד. וכן כל כלי בישול הקרבן. ורב עמרם שאל, שהלא בברייתא כתוב ששיפודים הכשרם על ידי הגעלה ברותחין, ורואים שאין צורך כתשמישו כן הכשרו על ידי האש.

ו. היתירא בלע ואיסורא בלע

ורב ששת שם ענה לרב עמרם שם "עמרם בני, מה ענין גיעולי גויים אצל קדשים? הכא היתירא בלע התם איסורא בלע". רב ששת מחדש בדבריו דין בדיני הכשר כלים, שיש להתבונן בהכשר כלים בשעת התעוררות הבעיה, כלי שבישלו או צלו בו נבילות וטריפות שעת התעוררות הבעיה היא זמן הבישול או הצליה, שאז הוא זמן בליעת האיסור. מה שאין כן כלים שבלעו ק

רבן, הלא בשעה שבלעו את הקרבן היה הקרבן מותר וצריך לאוכלו, ורק לאחר שנבלע ועבר זמן האכילה - הבליעה נאסרת. והרי לאחר שדבר נבלע בכלי טעמו הופך להיות קלוש, והאיסור נוצר רק כשהוא קלוש [- ויש אף פוסקים שסוברים שלמרות שחמץ בפסח במשהו, אך בבלוע דינו יותר קל. ולכן נ"ט בר נ"ט בפסח מותר אפילו אם מדובר באיסורא בלע, ויבואר בשיעורים הבאים בעז"ה] ומשום כך יש להחשיבו כהיתירא בלע, ודינו קל יותר.

והתברר מדברי הגמרא, שבדבר איסור שבלע יש לדון כתשמישו כן הכשרו, אך במקום שבלע היתר מספיק להכשיר בהגעלה ברותחין.

ז. הכשרת מחבתות ותבניות אפיה

לאור כל האמור התעוררה מחלוקת בראשונים אם לדון את החמץ כ'היתירא בלע' או כ'איסורא בלע'. והנה, שיטת הרמב"ן שחמץ הוא איסורא בלע, משום שבקדשים השינוי שהבליעה עוברת היא מן הקצה לקצה, שהרי בשעת הבליעה היא קודש, ואסורה בו אפילו 'מחשבת חוץ לזמנו או חוץ למקומו'. ולאחר מכן הופך להיות באיסור כרת. אך בשעת הבליעה תמיד יהיה בכשרותו. מאידך חמץ שנבלע בפסח הוא בכרת, דהיינו שלא תמיד שעת הבליעה בו היא בהיתר. ומשום כך סבירא ליה שחמץ דומה לנבילות וטריפות. וכן דעת הר"ן ומהר"ם חאלאוה ועוד הרבה ראשונים.

לעומת זאת שיטת רבינו תם (חולין ת. תוספות ד"ה קלננה), וכשיטתו סוברים רובא דהראשונים, שחמץ דומה לקדשים ומשכך נחשב להיתירא בלע.

ומרן בבית יוסף ובשלחן ערוך (סימן תנ"ג ס"ז) פוסק לגבי שיפודים ואסכלאות להחמיר ללבנם באור, ומשמע שסבירא ליה כשיטת הסוברים שהוא איסורא בלע, וחמץ הוא כגיעולי עכו"ם. אולם בדין הכשר מחבת שהשתמשו בה לנבילות וטריפות, יש מחלוקת בראשונים אם צריכה ליבון או הגעלה, יש שסוברים שצריכה ליבון למרות שטיגון בסתם נחשב כבישול, אולם טיגון במעט שמן נחשב כצליה, משום שהשמן מתמעט ומהר מאוד מגיע המחבת למצב שבולע שלא באמצעות נוזלים. לעומת זאת יש החולקים וסוברים שמחבת די לה בהגעלה. למרות שפעמים והשמן מתאדה כיון שתמיד נשאר לחלוחית במחבת ואין זה דומה לצליה שאין בה לחלוחית כלל. והשלחן ערוך בחלק יורה דעה פוסק (סימן קכ"א ס"ד) שמחבת צריכה ליבון. אולם בהלכות פסח (סימן תנ"ג ס"א) פוסק מרן שמחבת די לה בהגעלה, ולכאורה זו סתירה.

ואפשר לומר, שמרן לא הכריע בשאלה אם חמץ נחשב להיתירא בלע או איסורא בלע, ויש מקומות שמתחשב בדעה שחמץ הוא כאיסורא בלע, וכגון בשיפודים ואסכלאות. אולם במחבת שיש בה שני מחלוקות, גם מצד איסורא בלע וגם מצד עיקר דין מחבת אם נחשב כצליה או בישול, והוא כעין ספק ספיקא ולפיכך פסק להקל שצריכה הגעלה בלבד.

והנראה מהאמור, שדעת השלחן ערוך בחמץ לא נתבררה, ובמקום שיש צירוף נוסף ניתן לסמוך על הפוסקים הסוברים שחמץ היתירא בלע. ויש בזה כמה נפק"מ להרבה הלכות. ואלו הם הכללים להכשר כלים ופרטיהם בפועל יבוארו בשבוע הבא בעז"ה.

ועל כל פנים בדין מחבת שמותרת על ידי הגעלה, היא רק במחבת שמשתמשים בה בשמן בקביעות, אולם יש מחבתות כיום המצופות בציפוי "טפלון" שניתן לטגן בהן ללא שמן כלל, וכן מי שמשתמש במחבת בביתו ב"ספריי שמן" שכל מטרת השמן היא כדי שלא ידבק המאכל למחבת, אינו נחשב לטיגון אלא לצליה, ומחבתות אלו דינם שצריך ללבנם באש. וכיון שמחבת טפלון ליבון משחיתה לגמרי,